Acc. No. 3278

ఆంధ్ర సంస్థానములు : సాహిత్యపోషణము

(సాహిత్య అకాడమీ బహుమతినందిన రచనము)

డా. తూమాటి దోణప్ప, ఎం. ఏ., పిఎచ్. డి.

జటప్రోలు

ప్రవేశిక

ఈ సంస్థానము తెలంగాణమునందలి మహబూబ్‌నగరము మండలము లోనిది. వైశాల్యము 191 చ.మై. జనసంఖ్య ముప్పదివేలు. గ్రామములు 89. సాలుసరి ఆదాయము ఇంచుమించుగా రెండులక్షలు. తొలుత విజయనగర చక్రవర్తులకును, చివర నిజామునకును సామంతరాజ్యము. అర్వాచీనకాలము నందు ఈ సంస్థానమునకు కొల్లాపురము రాజధాని యగుటవలన ఈ సంస్థానమును కొల్లాపురమనియు వ్యవహరించుట గలదు.

సంస్థాన చరిత్రము

ఈ సంస్థానపాలకులు విష్ణుపాదోద్భవమగు పద్మనాయకశాఖలో డెబ్బది యేడు గోత్రములు గల రాచవెలమతెగకు చెందినవారు. పదిగోత్రములుగల ఆదివెలమలకు సంస్థానములు లేవు*. సురభి యనునది జటప్రోలుపాలకుల గృహనామము. గోత్రము రేచెర్ల. మూలపురుషుఁడు బేతాళనాయఁడు అను వ్యవహారనామము గల చెవిరెడ్డి. వెంకటగిరి, నూజివీడు, బొబ్బిలిసంస్థాన పాలకులకును ఈ చెవిరెడ్డియే మూలపురుషుఁడుగా సంభావింపఁబడుచున్నాఁడు. చెవిరెడ్డి కాకతీయచక్రవర్తి గణపతిరుద్రదేవుని పరిపాలన కాలమువాఁడు. ఇతనికి తొమ్మిదవతరమువాఁడైన అనపోతనాయఁడు క్రీ.శ. 1243 లో రాజ్యమును బహుముఖముల విస్తరింపఁజేసినవాఁడు. ఈ వంశీయులు 'కంచి కవాట చూరకార', 'పంచపాండ్య దళవిభాళ', 'ఖడ్గనారాయణ', 'కాకతీయరాజ్య స్థాపనాచార్య' మొదలగు కులక్రమాగతములగు బిరుదములు కలవారు. సాహితీ రంగమునను, సమరాంగణమునను సవ్యసాచిత్వము నెఱపిన సర్వజ్ఞ సింగ భూపాలుఁడు ఈ కుదురునకు చెందినవాఁడు. సర్వజ్ఞసింగనృపాలు నన్వయమున పెద్ద పేరుపెంపులు కలవాఁడు పెద్దమహీపతి. సురభివారికి పెద్దమహీపతి కూటస్థుఁడు. పెద్దమహీపతికి అయిదవతరమువాఁడగు సురభి మాధవరాయలు ప్రసిద్ధమగు చంద్రికాపరిణయ ప్రబంధకర్త. ఈ మాధవరాయలు అళియరామ రాయలనుండి జటప్రోలుసంస్థానమును బహుమతిగాఁ బడసినవాఁడఁట. రామ

* చెలికాని లచ్చారావు, వెలమలు క్షత్రియులా ?, ఆంధ్రపత్రిక సంవత్సరాది సంచిక, నల, 1916, పుటలు 279, 280.

రాయ లిచ్చిన సన్నదులో 'ఆనెగొంది తత్తుసింహాసనానికి అధిపతులయిన....'* అని అళియరామరాయలు ఆనాఁటికి ఆనెగొంది రాజధానిగా పాలించుచుండినట్లు నిరూపింపఁబడినది. పూర్వమునుండి పరంపరగా వచ్చుచుండిన సంస్థానాధిపత్యమును మాధవరాయలకు ప్రసాదించుచు అళియరామరాయలు స్థిరపఱిచి యుండవచ్చును. మాధవరాయల పుత్రులు గోలకొండనవాబు అబ్దుల్ హసన్ కుతుబ్‌షా (తానీషా) వలన క్రీ.శ. 1650 లో సంస్థానమునకు క్రొత్త సనదును సంపాదించియుండిరఁట!

సురభి లక్ష్మరాయ బహద్దరుగారివరకు (సుమారు క్రీ.శ. 1840) సురభివారి రాజధాని జటప్రోలు. వీరికాలమునుండి రాజధాని కొల్లాపురమునకు మాఱినది. నాఁటినుండి వీరు కొల్లాపురముప్రభువులుగా ప్రసిద్ధులయిరి.

'మిక్కుటముగఁ గొల్లాపురపున్ దొర
మెలఁగె నతం డల నకులుకునకున్ దొర'
—రాధాకృష్ణ సంవాదము, తృతీయా. పు. 313.

'....కొల్లాపురీ జగన్నాథ నృప
గ్రామణి యొక కంఖాణశి
ఖామణి నెక్కి విహరించె ...'
—పైది, పు. 339.

లక్ష్మరావుగారి కుమారుఁడు లక్ష్మీజగన్నాథరావుగారు ఫసలీ 1260—1263 (క్రీ.శ. 1851—1884) వరకు రాజ్యముచేసిరి. వీరు నిజామువలన రాజా బహద్దరు, నిజాం నవాజ్‌వంత్ బిరుదములను సంపాదించిరి. దేవబ్రాహ్మణభక్తితత్పరులు. వీరికి సంతతిలేనందున వెంకటగిరిప్రభువులగు మహారాజా శ్రీ సర్వజ్ఞకుమారయాచేంద్ర బహద్దరుగారి చతుర్థపుత్రులగు నవనీతకృష్ణ యాచేంద్రులను దత్తపుత్రులుగా స్వీకరించిరి. ఈ దత్తపుత్రులే శ్రీ రాజా వేంకటలక్ష్మరావు బహద్దరు అనుపేర 1884 నుండి జటప్రోలుసంస్థానమును పాలించిరి. బొబ్బిలిసంస్థానపాలకులగు మహారాజా సర్ రావు వేంకట శ్వేతాచలపతిరంగారావు బహద్దరుగారు వీరి కగ్రజులు. లక్ష్మరాయ బహద్దరుగారి తనయను తేలప్రోలురాజాగారి కిచ్చిరి. వేంకటలక్ష్మరావుగారి యనంతరము వీరి ధర్మపత్ని రాణి వెంకటరత్నమాంబగారు కొంతకాలము సంస్థానమును పాలించిరి. వీరితరువాత వీరి దత్తపుత్రులు శ్రీ రాజా సురభి వెంకటజగన్నాథరావు బహద్దరుగారు సంస్థానమును నిర్వహించిరి. వీరు తిరుపాచూరు జమీందారు ఇనుగంటి వెంకటకృష్ణరాయల (1899—1935) నందినియగు ఇందిరాదేవిని పరిణయమాడిరి. వీరికాలముననే అన్నిసంస్థానములతోపాటు జటప్రోలును విశాలాంధ్రమున విలీనమయినది.

* శేషాద్రిరమణకవులు, సురభి మాధవరాయకవి, సారస్వతసర్వస్వము, సంపుటి 1, సంచిక 10, పుటలు 20-30.

సాహిత్యపోషణము

ఈ సంస్థానమునందు సర్వజ్ఞసింగభూపతికాలమునుండి నిన్నమొన్నటిదాఁకసాఁగిన నిరంతరసాహితీసేవ, నిత్యకల్యాణము పచ్చతోరణముగా నెగడిన సాహితీప్రియత్వమును జగత్ప్రసిద్ధములు. సురభివారి కూటస్థుఁడగు పెద్ద మహీపతికి మూఁడవతరమువాఁడైన ముమ్మడి మల్లభూపాలుఁడు మహామహోపాధ్యాయ ఎలకూచి బాలసరస్వతి (క్రీ.శ. 1610–1670) ఆంధ్రీకరించిన సుభాషితత్రిశతికి కృతిభర్త. నీతిశతకమునందు 'సురభిమల్లా నీతి వాచస్పతీ' యనియు, శృంగారశతకమందు 'సురభిమల్లా మానినీమన్మథా' యనియు, వైరాగ్యశతకమునందు 'సురభిమల్లా వైదుషీభూషణా' యనియు ప్రకరణోచితములయిన మూఁడుమకుటములతో రూపొందిన మత్తేభ శార్దూలవృత్తమయ మీ త్రిశతి.

ఈ మల్లభూపాలుని నాల్గవభార్యయయిన వేంకటాంబవలన కలిగిన కుమారుఁడు చినమల్లనృపతి. ఇతని పట్టపురాణియగు చెన్నాంబకు రామరాయడు, మల్లభూపతి, మాధవరాయలు అని ముగ్వురు కుమారులు. ఇరువురన్నల తరువాత మాధవరాయలు రాజ్యమునకు వచ్చి సింహాసనమధిష్ఠించుటయే గాక, కవితాసింహాసనమును గూడ నధిష్ఠించినవాఁడు. ఈతఁడు గైసేసిన చంద్రికాపరిణయము శ్లేషచమత్కారచారువయిన ప్రౌఢప్రబంధము. రామరాజ భూషణుని వసుచరిత్రమునకు దాదాపు సాటికి రాఁగలిగిన రసికజనమనోభిరామ మయిన రచనము*. ఇది ఆఱాశ్వాసములు గలది. ఈ ప్రబంధమునందలి కృత్యవతారికమేరకు మాధవరాయలు శాస్త్రవిదుఁడు, అఖిల కావ్యవేది, విబుధ శిక్షితుఁడు, ఘనతార్కికవ్యవహృతి నెఱిఁగినవాఁడు అని తెలియుచున్నది. జటప్రోలుపట్టణమునందు వెలసిన మదనగోపాలమూర్తి కిది యంకితము.

'విశాలస్య సుతో రామ! హేమచంద్రో మహాబలః
సుచంద్ర ఇతి విఖ్యాతో హేమచంద్రా దనంతరః' —బాల. 47–13.

వాల్మీకి రామాయణములో నిట్లు సూత్రప్రాయముగా నున్న యితివృత్తమును స్వీకరించి సుచంద్రుఁడు పాంచాలదేశాధీశుని పుత్రికయగు చంద్రికను పరిణయమాడి అభ్యుదయమునందెనని ఆఱాశ్వాసముల ప్రబంధముగా అనల్పశిల్ప ప్రచురముగా, పండితలోక హృద్యముగా ప్రపంచించినాఁడు. మచ్చున కొండు రెండు పద్యములు పరిశీలింపుఁడు :

'ఈ యగరాజమౌళి మన మిచ్చటనుండుట తా నెఱింగి యా
త్మీయ సమగ్రవైభవగతిన్ దిలకింపఁగ రమ్మటంచు మో

*శేషాద్రిరమణకవులు, వసుచరిత్రము - చంద్రికాపరిణయముల కథావస్తునిర్మాణము, ఆంధ్రపత్రిక సంవత్సరాదిసంచిక, రక్తాక్షి, 1924, పుటలు 81–89.

దాయతిఁ బిల్వఁబంచెఁ బవనాంకురపాళికఁ జూతమే పయ
స్యా యచలేంద్రు దివ్యమహిమాతిశయంబు ప్రియంబు పొంగఁగన్'
—2—4.

'చలనముబొందసాఁగెఁ జెలి స్వాంతమరాళ మరాళవృత్తికిన్
విలయకృశాను హేతి తులనీయుని శాతనిశాతపాళికిన్
ఫలనిభ వాయుకీర్ణ మధుపాదప రాగ పరాగపాళికిన్
లలిత రసాలసంగత కలస్వనపీన నవీనగీతికిన్' —4-21.

'నించిరి వేలుపుల్ ప్రియమునిక్కఁగఁ గ్రొవ్విరిసోన, చక్క దీ
వించిరి తాపసాధిపు లవేలమృదంగరవాళి మించ, సం
ధించిరి నాట్యవృత్తి సురనీరజనేత్రలు, చిత్తవీథిమో
దించిరి సర్వదేశజగతీరమణుల్ నిరసూయ మెచ్చఁగన్'
—5—128.

మాధవరాయల కుమారులు నరసింగరావు 'క్షేత్రఫేలని'మను గీర్వాణ కృతికర్త. ఆయనకుమారుఁడు 'శూద్రస్మృతి' యను గ్రంథమును సంస్కృతమున రచించినవాఁడు.

క్రీ.శ. 17వ శతాబ్దికి చెందిన చింతలపల్లి గోపాలమంత్రి ఆర్యా శతకమును సంస్కృతమున సంతరించి జటప్రోలుసంస్థానమున సమ్మానము లందెనఁట. నిజామురాష్ట్రములోని గంగాపురము గోపాలమంత్రి నివాస గ్రామము. మధురవాణీవిలాస ప్రబంధకర్త వీరరాఘవకవి కీతఁడు పెదతండ్రి.

లక్ష్మరాయపౌత్రుఁడయిన వేంకటలక్ష్మరావుగారికాలము (క్రీ.శ. 1850—1883)న ఈ సంస్థానమున విద్వత్కవులనేకులు విలసిల్లి సాహితీసమారాధనము గావించిరి. కవితార్కికసింహ మంచాలకట్ట గోవిందాచార్యులు, కవికంఠీరవ కృష్ణమాచార్యులు, వైయాకరణ గజకంఠీరవ యుణయవల్లి కృష్ణమాచార్యులు. హొసదుర్గము కృష్ణమాచార్యులు, పెల్లాల సదాశివశాస్త్రి, అవధానము శేషశాస్త్రి, అక్షింతల సింగరశాస్త్రి, అక్షింతల సుబ్బాశాస్త్రి, పల్లా చంద్రశేఖర శాస్త్రి మొదలగు పండితకవు లనేకులు కొల్లాపురప్రభుపోషణమునందలివారు.

సంస్థాన విద్వత్కవులను గుఱించిన దిక్ప్రదర్శకనిరూపణ మీ క్రింద నొనర్పఁబడినది :

అక్షింతల సుబ్బాశాస్త్రి (1807—1871)

కాశీపండితుల సన్నిధిని చదివి సర్వశాస్త్రములయందు ప్రామాణికమయిన ప్రావీణ్యమును సంపాదించి, బ్రహ్మసూత్రభాష్యమునకు 'భాష్యార్థ రత్నమాల' యను వివరణమును రచించి జటప్రోలుసంస్థానమునందు సమ్మానము నందినవారు.

అకింతల సింగరశాస్త్రి

సుబ్బాశాస్త్రిగారి రెండవకుమారుఁడు. పితృపాదుల సన్నిధిని తర్క-వేదాంతశాస్త్రముల పారముచూచిన విద్వాంసుఁడు. వెంకటగిరి, గద్వాల, వనపర్తి, ఆత్మకూరు సంస్థానములయందును సత్కారములందిన గౌరవము వీరిది. అన్నపూర్ణాష్టకము, ద్వాదశమంజరి, భాస్కరఖండము, శ్రీశైలమల్లికార్జునరత్నపంచకము మున్నగునవి వీరి కృతులు.

కవికంఠీరవ కృష్ణమాచార్యులు (క్రీ.శ. 1835 ప్రాంతము)

జటప్రోలుసంస్థానమున విద్వాంసులు. సంస్కృతమున నిరోష్ఠ్యరామాయణ కావ్యకర్త.

కృష్ణమాచార్యులు (క్రీ.శ. 1875 ప్రాంతము)

నృసింహవిలాస మను నాంధ్రప్రబంధమును రచించి జటప్రోలుపాలకుఁడయిన సురభి వేంకటజగన్నాథప్రభువున కంకితమొసఁగి అగ్రహారాది సత్కారము లందినవారు.

కవితార్కికసింహ మంచాలకట్ట గోవిందాచార్యులు

తిరుపతిలో కపిస్థలము దేశికాచార్యులు, కంఠీరవశాస్త్రి మున్నగువారి సన్నిధిని తర్కాలంకారములు తరిచిచూచి వ్యాకరణ వేదాంత మీమాంసా శాస్త్రములమేరలు పరిశీలించి బహుకాలము తర్కాలంకారశాస్త్రాధ్యాపకులుగా పనిచేసి జటప్రోలుసంస్థాన సమ్మానమునందిన పండితులు.

వైయాకరణగజకంఠీరవ యుణయవల్లి కృష్ణమాచార్యులు

వ్యాకరణశాస్త్రమున దృఢవ్యుత్పత్తిగౌరవము గలవారు. సంస్కృతమున అష్టప్రాసరామశతకము, నిరోష్ఠ్యకృష్ణశతకము, జాతకచంద్రికవ్యాఖ్య, రసజ్ఞానానందము, శ్రీకృష్ణచంపువు మున్నగు గ్రంథములను సంధానించినవారు.

వెల్లాల సదాశివశాస్త్రి (1861–1926)

జగత్ప్రసిద్ధిగాంచిన అకింతల సుబ్బాదీక్షితుల మేనల్లురు. కాశీపండితులు మానవల్లి గంగాధరశాస్త్రులుగారి శిష్యులు. తర్క-వ్యాకరణాలంకారాదిశాస్త్రముల తలపొలములు తిలకించినవారు. గద్వాల, బొబ్బిలి, వెంకటగిరి మొదలగు సంస్థానములలో పండిత సత్కారములందిన మహామనీషి. రాజా సురభి లక్ష్మీరాయ బహద్దరువారి యాజ్ఞానుసారము సురభి మాధవరాయ నృపాల విరచితమగు

చంద్రికా పరిణయ ప్రబంధమునకు ఉత్తమవ్యాఖ్యానమును రచించినవారు. కావ్యాలంకారసంగ్రహ విమర్శనము, ఆంధ్ర దశరూపక విమర్శనము, వీర క్షత్రియ ఖండనము, వెలుగోటివారి వంశచరిత్రము, సురభి వంశచరిత్రము, కంఠీరవ చరిత్రము, రామచంద్ర చరిత్రము, నామిరెడ్డి చరిత్రము, యతినిందా నిరాకణము, రామానుజ గోపాలవిజయము మొదలగునవి వీరి రచనలు.

అవధానము శేషశాస్త్రి

వెల్లాల సదాశివశాస్త్రిగారితో కలిసి చంద్రికాపరిణయ వ్యాఖ్యను, సురభి వంశచరిత్రమును, కావ్యాలంకారసంగ్రహ వివరణమును వ్రాసినవారు.

శ్రీధర కృష్ణశాస్త్రిగారు

మంచాలకట్ట వాస్తవ్యులు. శ్రీరామమందహాసము అను కావ్యము వీరి రచన.

హాసదుర్గము కృష్ణమాచార్యులు

సురభి వేంకటజగన్నాథరావున కాశ్రితులు. రాజాగారి ప్రేరణమున లక్ష్మీవిలాసచంపువు, మదనగోపాల మాహాత్మ్యము అను కావ్యములను గీర్వాణమున రచించిరి.

రాజా వేంకటలక్ష్మీరాయబహద్దరు

'నైజాం సర్కారున
రాజిలు జటప్రోలు నాఁగ రాజాస్థానం
బోజన్ లక్ష్మీరాయఁడు
తేజంబున నేలునట్టి ధీరుండయ్యెన్'

—ఆంధ్రాభ్యుదయము, 5 – 66.

ఈ సంస్థానాధిపతులలో శ్రీ రాజా సురభి వేంకటలక్ష్మీరాయబహద్దరు వారు విశేషించి పేర్కొనఁదగినవారు. వీరు కవిసార్వభౌమ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారిచేత చంద్రికాపరిణయ ప్రబంధమున కనుకృతిగా చంద్రికా పరిణయ నాటకమును, సురభిరాజవంశావతార మను గ్రంథమును రచియింపఁ జేసి తమ విద్యాగౌరవమును, పూర్వరాజన్యులమీఁది భక్తియును బ్రకటించిరి. మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారి ఆంధ్ర దశరూపక మను గ్రంథముమీఁద జటప్రోలుసంస్థానాస్థానపండితులు వెల్లాల సదాశివశాస్త్రిగారు ప్రకటించిన విమర్శకగ్రంథము వేంకటలక్ష్మీరాయబహద్దరువారి సత్యనిర్ణయబుద్ధికి, సాహితీ ప్రియత్వమునకు చక్కని నిదర్శనము. వీరు తమ సంస్థానములోని పండితులను

కొందఱను ఎన్నికచేసి దేశదేశములకు పంపి సకలశాస్త్రములు, సంగీతము, శిల్పము, వైద్యము మున్నగువానిలో నైపుణ్యమును సంపాదించునట్లు తోడ్పడిరి. కృతికర్తలును, కృతిభర్తలును అయిన వెంకటగిరిప్రభువులు సర్వజ్ఞ కుమారయాచేంద్రబహద్దరువారి యౌరసపుత్రులగుటవలన వేంకటలక్ష్మరాయ బహద్దరుగారు విద్యాగోష్ఠియందు విశేషాసక్తియు, ఆంధ్రభాష యందత్యంతానురక్తియు నిసర్గముగాఁ గలవారు. రాజాగారు శాకుంతలాది సంస్కృతనాటకముల ప్రదర్శనములనుసైతమేర్పాటుచేయించెడివారు. అభినవదుష్యంత శ్రీ కందాడై శ్రీనివాసన్‌వంటి మహానటులను రాజాగారు సత్కరించిరి.

వీరి యనంతరము వీరి ధర్మపత్ని రాణీ వేంకటరత్నమాంబగారు సంస్థానప్రాభవమున కుచితమగురీతిని ప్రాచీన మర్యాదలను పాటించి కవి పండితపోషణము గావించిరి. గద్వాల, వనపర్తి, ఆత్మకూరులలోవలె నియతముగ ప్రతివర్షమును విద్వత్సమావేశములు నిర్వహింపఁబడకపోయినను జటప్రోలువారి ఆస్థానమంటపమున నిత్యమును పండితగోష్ఠులును, సాహితీ చర్చలును, తఱుచుగా కవిపండితసమ్మానాదికములును నిర్వహింపఁబడుచు వచ్చినవి. ప్రాచీనార్వాచీనములగు గీర్వాణాంధ్రకృతులెన్నియో జటప్రోలు సంస్థానాధీశుల సమాదరణమున ప్రచురితములయినవి.

వేంకటలక్ష్మరాయబహద్దరుగారికి సంతతి లేనందున బొబ్బిలిరాజా శ్రీ రావు వేంకటశ్వేతాచలపతి రామకృష్ణ రంగారావుబహద్దరుగారి రెండవ కుమారులను దత్తుగా స్వీకరించిరి.

'అందు రెండవపుత్రకు నాత్మజనకు
తమ్ముఁడగు జటప్రోలు సంస్థానపతికి
సురభి వేంకటలక్ష్మరాడ్ ధరణివిభున
కిడియె దత్తుగ శ్రీరామకృష్ణవిభుఁడు'

—తిరుపతివేంకటకవుల బొబ్బిలి పట్టాభిషేకము, 1–91.

ఈయనయే శ్రీ రాజా సురభి వేంకటజగన్నాథరావుబహద్దరు అనుపేర జటప్రోలునేలినవారు. రాజాగారును, వారి యర్ధాంగి రాణి ఇందిరాదేవిగారును సంగీత సాహిత్యములయందు విశేషాసక్తి కలవారు. శ్రీ భాగవతుల నరసింహ శర్మగా రాంధ్రీకరించిన తులసీరామాయణమును శ్రద్ధాసక్తులతోఁ బరిశీలించి జగన్నాథరావుబహద్దరుగారు నీతిజ్ఞానవైరాగ్య సందర్భములందలి కొన్ని పద్యములను ఏర్చికూర్చి తమ యాశ్రితుఁడగు వాజపేయయాజుల రామసుబ్బా రాయకవి సంపాదకత్వమున 'తులసీరామాయణ నీతిరత్నములు' అనుపేర ప్రకటింపఁజేసిరి. వీరికాలమున శ్రీధర కృష్ణశాస్త్రి, సరిపెల్ల విశ్వనాథశాస్త్రి, వెల్లాల శివరామశర్మ, వనం సీతారామశాస్త్రి, పత్రి విశ్వేశ్వరశాస్త్రి, పత్రి సత్యనారాయణశాస్త్రి మొదలగువారు సంస్థానవిద్వాంసులుగా నుండిరి. వీరి

[illegible] నారాయణకవి వ్రాసిన 'వివాహకాలీన పంచరత్నముల'పై [illegible] కృష్ణా, గోలకొండ, సుధర్మ మొదలగు పత్రికలద్వారమున ఆంధ్రసాహిత్యలోకమున సుప్రసిద్ధము. ఏనం సీతారామశాస్త్రి, చెళ్ళపిళ్ళ వెంకట శాస్త్రి, శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి, గాజులపల్లి హనుమచ్ఛాస్త్రి మొదలగు మహామహులు ఈ రభసలో రచ్చకెక్కినవారు.

ఉపజీవ్య గ్రంథసూచి

1. సురభి మాధవరాయలు, చంద్రికాపరిణయము, సవ్యాఖ్యానము, ఆనంద ప్రెస్, మద్రాసు, [illegible].

2. కందుకూరి వీరేశలింగము, ఆంధ్రకవుల చరిత్రము, భాగము 3.

3. [illegible] సదాశివశాస్త్రి, ఆంధ్రచరిత్ర విమర్శనము (వీరభద్రీయ ఖండనము).

4. శిరోమణి కేశవపంతుల నరసింహశాస్త్రి, తెలంగాణా సంస్థానములు – సాహిత్య సేవ. తెలుగువిజ్ఞానసర్వస్వము, సంపుటము 3, పుటలు 1175–1179.

5. [illegible] రామలింగస్వామి, శ్రీకృష్ణకవిజీవితము, పు. 67.

6. గోలకొండకవుల సంచిక.

7. ఖండవల్లి లక్ష్మీరంజనము, ఆంధ్రసాహిత్యచరిత్రసంగ్రహము, పుటలు [illegible].

8. ఆంధ్రవిజ్ఞానము, సంపుటము 6.

9. శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి, చంద్రికాపరిణయనాటకము, 1931.

10. శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి, శ్రీకృష్ణ స్వీయచరిత్రము, 1959.

11. వాజపేయయాజుల సుబ్బారాయకవి, రాజా వేంకటకృష్ణారావుబహద్దరువారి జీవితము, సరస్వతీ గ్రంథమాల, కాకరపఱ్ఱు, 1937.